

1. Lecke

Nietzsche filozófiája

Nietzsche halotti maszkja Weimarban

Nietzsche legfontosabb filozófiai fogalmai

1. Isten halott
2. Übermensch
3. Ressentiment / félresikerült
4. Értékek átértékelése (*Umwertung aller Werte*)
5. Örök visszatérés (*ewige Wiederkehr*)

Nietzschénél a „*Gott ist tot*”, azaz „Isten halott” gondolat azt fejezi ki, hogy a hit az emberek lelkéből halt ki, azaz igazából egyetlen keresztény volt: az, aki meghalt a kereszten. A kereszténység vasárnapi kereszténységgé változott, ahol egyetlen fontos dolog létezik: a tömegek igényeinek kielégítése.

„Hová lett Isten? Majd én megmondom néktek! Megöltük őt – ti és én! Gyilkosok vagyunk mindannyian.” Friedrich Nietzsche *A vidám tudomány*. Budapest: Holnap 1997 (ford. Török Gábor) 151.o.

A vidám tudomány 125.§-ban egy örült rohan a piacra és fényes nappal lámpás fénye mellett „keresi Istent”, és az alábbi megfontolásra méltó szavakat kiáltja: Azaz az örült, Zarathustra – vagyis Nietzsche – nem azt állítja, hogy nincs Isten, hanem azt, hogy volt idő, amikor létezett, de meghalt, mert az emberek

megölték. Ez nem egyfajta kultúr-pesszimizmus, noha kétségtelen, hogy Nietzsche egy korrajzot is ad számunkra.

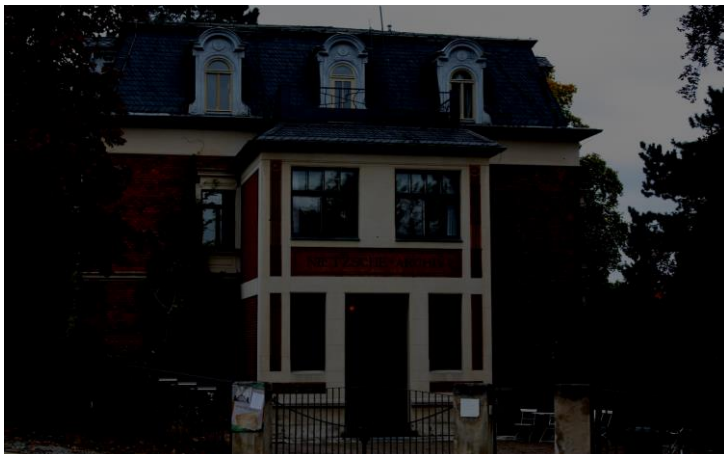
„Nem bűnötök kiált az égre, hanem az, hogy még bűnötökben is fukarkodtok, ez kiált az égre.” F. Nietzsche: *Válogatott írásai*. (VI) Budapest: Gondolat, 1984. (ford. Szabó Ede)

A bűn nem a „halott” Isten elleni véték, hanem bűnözni a „föld” ellen, ahogy Zarathustra mondja. A legnagyobb bűn a szenvedély hiánya vagy elfojtása. A ressentiment (a szenvedélyét elleplező, minőség-nélküli ember) nem azért nem bűnöz, mert nem szeretne, hanem azért, mert ahhoz is gyáva. Az erény így tömegevényé vált, a csordaszellemet erősíti.

„Elhagyták azokat a vidékeket, ahol kemény volt az élet: mert megre szorulnak ... Hébe-hóba egy kis adag méreg: ez kellemes álmot ad. És végül sok méreg, a kellemes halálhoz.” „pásztor sincs már, de van egy nyáj, aki másként érez, az önként vonul a bolondokházába” (VI) *Zarathustra*. Előljáró beszéd

Kérdések

1. Miért kárhoztatja Nietzsche az élet komfortossá válását?
2. Miként vélekedik az „emberfölötti ember” (*Übermensch*) szempontjából a tömegemberről?
3. Hogyan határozná meg a szöveg alapján, hogy mi a különbség nietzschei értelemben vett örült és normális között?

Nietzsche Archiv Weimar

„Mindenfajta természetellenesség bűnös. A legbűnösebb emberfajta a pap: ő tanítja a természetellenességet” – írja Nietzsche. Majd hozzáteszi: „A pappal szemben nincsenek szokok – csak a feyház.” F. Nietzsche: *Antikrisztus* Szeged: Ictus, 1993. (ford. Csejtei Dezső) 61.o.

Kérdések:

1. Mit jelent a keresztény erény Nietzsche számára?
2. Mennyiben függhet össze a szenvedélymentesség és a keresztény erény? Mi erről Nietzsche véleménye?

Összefoglalás: Friedrich Nietzsche filozófiájában egy olyan fordulat történik, amely a „földöntúli reményektől” az emberig vezet. A létezés azonban úton levés, „áttünés és letünés” (*Übergang / Untergang*), ahol az ember csak „kötél” az állat és emberfeletti ember között. Azaz az ember feladata, hogy emberré váljon, autonóm egzisztenciává (bár ezt a fogalmat Nietzsche nem használja), vagy az állati létbe (ressentiment) süllyedjen. Ehhez az eddig „isteninek” tartott értékeket el kell vetni (bálványok alkonya), túl kell mutatni a „jó” és „rossz” hagyományos rendszerén, le kell számolni a kereszténység félresikerült embereszményével. A szenvedély teszi az embert emberré, és nem csupán az esze. Ebben Nietzsche nagyon hasonlóan vélekedik, mint Schopenhauer, Kierkegaard vagy éppen Marx.

Jelen dokumentum a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014